

Širdis sujungiantis LAISVĖS šauksmo aidas

Vytas RUTKAUSKAS
Nuotraukos – autoriaus

Apytiksliais duomenimis Lietuvai lemtingą 1991 m. sausio mėnesį Rietavo krašto žmonės nesmurtinei Lietuvos Laisvės gynybai atidavė daugiau kaip keturis tūkstančius savo gyvenimo valandų. Vien tik tai sausio 11–16 dienomis iš Rietavo į Vilnių kasdien buvo išlydimi po 30–40, o atsiveikimo su žuvusiais Laisvės gynėjais dieną daugiau kaip 60 rietaviškių, neskaitant tų, kurie, neužsiregistravę koordinaciniame Rietavo savivaldos štabe, važiavo nuosavu transportu. Tik Apvaizdos malonės dėka, nors ir sunkiai kontūzyti, betgi išliko gyvi sausio 13-osios naktį televizijos bokšto gynėjų gretose budėję šie rietaviškiai: Genutė Montvydienė, Stasys Dromantas. Gyvas išliko ir sukrečiančius Laisvės gynėjų žūties vaizdus užfiksavęs fotografas Kęstutis Jasaitis, kiti prie bokšto budėję Rietavo gyventojai. Jų atmintyje 1991 m. sausio mėnesio įvykiai įsirėžė giliai.

Kaip ir ankstesniais metais, taip ir šiemet Rietave įsimintinais renginiais buvo paminėta Lietuvos Laisvės gynėjų diena. Sausio 12-ąją 17.30 val. miesto Laisvės aikštėje suliepsnojo fakelų karūnas primenantys laužai, į gausų bendraminčių būrį susitelkusių rietaviškių rankose nušvito simboliniai laisvės žibintai (ačiū vaizduotės nestokojantiems miesto seniūnijos meistrams ir dvi dienas Rietavo kultūros centro teminėse dirbtuvėse plušėjusiems savanoriams!), kaip ir kitų valstybinės reikšmės minėjimų metu Laisvės paminklo papėdėje su vėliavomis išsirikiavo Rietavo šauliai.

Įžanginiais žodžiais įtaigiai apibūdinusi neprilygiamą Laisvės reikšmę kiekvieno žmogaus

Rietavo Laisvės aikštėje dega Lietuvos Laisvės gynėjų dienos laužai, šviečia žibintai. 2023 m. sausio 12 d.

gyvenimui ir valstybės vystymuisi, renginį vedusi Rietavo kultūros centro renginių organizatorė Eglė Fabijonavičienė pakvietė šia tema mintimis pasidalinti Rietavo savivaldybės merą Antaną Černeckį ir Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus direktorių Vytą Rutkauską. Įsimintinai nuskambėjo A. Černeckio žodžiai, kviečiantys branginti per kraują iškovotą Tėvynės Laisvę, sutelktai dirbuotis vardan savo krašto gerovės, vardan Laisvės gynėjų aukos ir atminimo įprasminimo. Savo ruožtu V. Rutkauskas, akcentavęs egzistencinę nuostatą, kad Laisvė – tai paklusnumas Dievui, priminė, kaip rietaviškiai 1991 m. sausio mėn. organizavosi ir dalyvavo Seimo, Lietuvos televizijos bokšto, Sitkūnų retransliatoriaus, kitų gyvybiškai svarbių objektų nesmurtinėje gynyboje.

Plojimais buvo sutikta Rietave laikinai apsigyvenusių, prasidėjus karui iš Ukrainos pabėgusių gyventojų atstovė Natalija Kutko, padėkojusi už Lietuvoje patiriamą nuoširdumą ir pabėgėlių globą. Ji priminė, kad, kentėdama baisios karinės agresijos išgyvenimus, Ukraina šiandieną gina ne tik savo, bet ir Lietuvos, taip pat kitų šalių Laisvę.

Sugiedojus Lietuvos himną, antroji renginio dalis persikėlė į Rietavo Šv. Mykolo arkangelo bažnyčią. Čia Rietavo parapijos klebonas Antanas

Gutkauskas drauge su kunigais Česlovu Degučiu ir Vytautu Norbutu už Lietuvos Laisvę ir jos gynėjus aukojo šventąsias Mišias.

Laisvės gyvėnėjų dieną autentiškus istorinės 1991-ųjų Sausio 13-osios įvykius priminė Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus parengta fotodokumentinė ekspozicija.

Ypač jautriai sausio 13-oji buvo paminėta Rietavo Lauryno Ivinskio gimnazijoje. Čia, kaip ir kitų įstaigų languose, aštuntą valandą ryto nušvito Laisvės žvakelių šviesa, per vietos radiją į visus gimnazijos moksleivius, mokytojus ir darbuotojus kreipėsi gimnazijos direktorė Alma Lengvenienė, moksleivių tarybos prezidentė Ema Morozaitė, per visus gimnazijos koridorius jaudinančiai nuvilnijo čia išsiriavusių moksleivių ir Eurikos Masytės atliekamos giesmės „Laisvė“ melodijos aidas. Apgalvotai gimnazijoje buvo išnaudotas ir erdviame vestibulyje ant sienos sumontuoto didžiulio interaktyvaus ekrano techninės galimybės – jame vienas po kito keitėsi autentiški Lietuvai lemtingų 1990–1991 m. įvykių įrašai.

Visus Laisvės gynėjų dienas skirtus renginius simboliškai sujungė ir vainikavo Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus rūpesčiu gimnazijos vestibulyje išeksponuotos Tito Masiulio fotografijų parodos „Laisvės ir kalnų šauksmas“ sutiktuvės. Jos kontekstą lakoniškai apibūdino po įvadine fotografija įkomponuotas užrašas:

Grupė Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus ir Rietavo Lauryno Ivinskio gimnazijos darbuotojų gimnazijos vestibulyje surengtoje Tito Masiulio fotografijų parodoje „Laisvės ir kalnų šauksmas“

„Tito Masiulio atminimui skirta fotografijų paroda „Laisvės ir kalnų šauksmas“ iš jo paties fotografuotų skaidrių šeimos iniciatyva buvo parengta 2001 metais. Titas 1987–1988 m. su turistų grupe bei kurso draugais keliavo į Fany kalnus (Tadžikija), vėliau, nepaleisdamas iš rankų fotoaparato FED-2, slidinėjo Karpatuose (Ukrainoje). 1991 m. sausio 13 dieną Titas Masiulis žuvo už Lietuvos Nepriklausomybę ir Laisvę prie televizijos bokšto.

Tito mama Vitalija“.

Pristatydamas parodą Rietavo muziejaus direktorius V. Rutkauskas pasidalino prieš daugelį metų skaitytos Vytauto Narvilo knygos „Duokime žmonėms kalnus“ įžanginio teksto interpretacija:

... už pirmąją nuodėmę – įsakymo neskinti pažinimo medžio vaisių sulaužymą – ištrėmęs mūsų

(Nukelta į 16 p.)

Rietavo Laisvės aikštėje sausio 12-osios vakare vykusiame Laisvės gynėjų dienai skirtame renginyje kalba Rietavo savivaldybės meras Antanas Černeckis, kuris susiri nksiuosiu paragina dirbti ir kurti vardan savo krašto gerovės

Nuotraukose – Rietave surengtos Tito Masiulio fotografijų parodos „Laisvės ir kalnų šauksmas“ eksponatai

protėvius iš palaimingų rojaus sodų į laukinę žemę, Dievas tarė: „Suteikime jų sieloms tobulumo ilgesį, idant pažinę šio pasaulio sąrangos dėsningumus, jie žemėje galėtų kurti rojaus sodų atspindį. Suteikime ir galimybę bent retkarčiais po tolimus jos horizontus pasižvalgyti iš dangaus aukštybių. Ne, sparnus jiems duoti kol kas pavojinga. Duokime žmonėms kalnus – idant pavargę nuo sunkių darbų, tamsių minčių, ydingų įpročių, moralinio pakrikimo ar prabangos tuštybės jie koptų į spindinčias viršukalnes ir pamatytų, iš kur trykšta šaltiniai, iš kur prasideda derlingas lygumas maitinančios upės. Duokime žmonėms kalnus, kad į juos įkoptų žmonės pajustų, koks lengvumas užlieja širdis nusipurčius beverčio aukso, nereikšmingų rūpesčių ir tarpusavio nenutarimų dulkes. Duokime žmonėms kalnus, idant iš čia grįždami į gimtąsias lygumas, jie parsineštų ir mano begalinės meilės – jų gyve-

nimui padovanotos atsakingos laisvės aidą“...

Palinkėjęs, kad ši paroda jos pristatymo dalyvių širdyse uždegtų dangaus mėlynėje spindinčių viršukalnių aplankymo svajonę, direktorius tuo pačiu išreiškė viltį, kad ji paskatins ir konkretiems darbams vardan savo Tėvynės Laisvės išsaugojimo grėsmingose XXI amžiaus istorinių įvykių ir moralinių sukrėtimų kryžkelėse. Šias mintis pratęsė ir muziejaus edukatorė Audronė Gečienė, supažindinusi parodos dalyvius su Tito Masiulio biografija, kai kuriais jo šeimos ir giminės istorijos bruožais, žūties prie televizijos bokšto aplinkybėmis.

Gimnazijos direktorė Alma Lengvenienė, pasidalinusi savais, daugiau kaip prieš dvidešimt metų prabėgusių dienų prisiminimais, padėkojo muziejaus darbuotojams už unikalią parodą ir išreiškė viltį dėl tolesnės kūrybingai besivystančio bendradarbiavimo perspektyvos.

Rietavo Lauryno Ivinskio gimnazijoje pristatoma Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus globojama 1991 m. sausio 13 d. prie Lietuvos televizijos bokšto tragiškai žuvusio Laisvės gynėjo Tito Masiulio fotografijų paroda „Laisvės ir kalnų šauksmas“, už kurią muziejus dėkoja Tito mamai Vitalijai ir jo sesėms